

UZASADNIENIE

J. K. wystąpił z skargą o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Słupcy z dnia 19.03.2008 r. wydanym w sprawie I Ns 365/07.

W uzasadnieniu skargi wskazał, iż podstawę wznowienia postępowania stanowi przepis art. 401 punkt 2 k.p.c. W zakresie okoliczności faktycznych wynika to zdaniem skarżącego z „nienależytego reprezentowania uczestnika postępowania przez ustanowionego dla niego kuratora”.

Sąd zważył, co następuje:

Postępowanie w przedmiocie wznowienia postępowania jest uregulowane w przepisach art. 399 k.p.c. i następne.

W szczególności zgodnie z art. 401 punkt 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności **jeżeli strona wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania**; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Przepis art. 410 § 1 k.p.c. stanowi natomiast, iż Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub **nieopartą na ustawowej podstawie**.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, iż w doktrynie (podobnie jak w judykaturze) wskazuje się, problemy rodzi określenie zakresu wstępnego badania, czy skarga oparta została na ustawowej podstawie i w konsekwencji tego, kiedy rzeczywiście skarga podlega odrzuceniu na podstawie ww. przepisu. Według stanowiska liberalnego, odrzucenie skargi z powodu nie oparcia jej na ustawowej podstawie może nastąpić tylko wtedy, gdy podana w skardze podstawa nie da się podciągnąć pod żadną z przyczyn wznowienia. Stanowisko restrykcyjne postuluje za odrzuceniem skargi także wtedy, gdy jej podstawa odpowiada wprawdzie takiemu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła. Mówiąc inaczej, przesłanka wznowienia musi zostać stwierdzona w okolicznościach konkretnej sprawy.

Równocześnie podkreśla się jednak, iż **w orzecznictwie zdecydowanie dominuje pogląd**, zgodnie z którym skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy podana w skardze podstawa nie odpowiada wzorcowi, którejkolwiek z podstaw wskazanych w art. 401, 401¹ lub 403 k.p.c., lecz także wtedy, gdy podstawa ta odpowiada wprawdzie takiemu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła. Samo wskazanie ustawowej podstawy nie jest więc wystarczające, ale podstawa ta musi w okolicznościach konkretnej sprawy rzeczywiście wystąpić.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że **skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wówczas, gdy podana w niej podstawa nie odpowiada wzorcowi którejkolwiek z podstaw wskazanych w kodeksie, lecz także wtedy, gdy podstawa ta odpowiada wprawdzie temu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła** (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2015 r., IV CZ 24/15, z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 126/13, z dnia 5 lutego 2009 r., I CZ 4/09, z dnia 18 maja 2006 r., IV CZ 36/06, z dnia 15 czerwca 2005 r., IV CZ 50/05,).

Zgodnie z **postanowieniem SN z 5.09.2017 r., II PZ 13/17** „Możliwość ponownego rozpoznania prawomocnie zakończonej sprawy na skutek skargi o wznowienie postępowania otwiera się tylko wówczas, gdy zaistnieje jedna z ustawowych podstaw wymienionych w Kodeksie postępowania cywilnego. Wypada więc podkreślić, iż przepisy określające warunki, w których może nastąpić uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku muszą być, jako wyjątek od wspomnianej reguły, interpretowane ściśle. Uregulowanie zawarte w art. 410 § 1 k.p.c., w jego aktualnym brzmieniu, należy rozumieć w ten sposób, że wykracza ono poza ramy postępowania wstępnego ze skargi o wznowienie postępowania. Zastosowanie tego przepisu oznacza zatem, że stwierdzenie na posiedzeniu niejawnym

dopuszczalności wznowienia nie ogranicza się do badania, czy wskazane przez skarżącego okoliczności dają się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia. Wskutek uchylecia art. 411 k.p.c. (co nastąpiło z dniem 6 lutego 2005 r. na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych), **stwierdzenie na posiedzeniu niejawnym dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania nie jest już bowiem ograniczone do badania, czy wskazane przez skarżącego okoliczności są oparte na podstawie przewidzianej w ustawie, lecz obejmuje także ocenę, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje.** Sąd Najwyższy wskazał także, iż co prawda Sąd Najwyższy w niektórych orzeczeniach zajmował odmienne stanowisko, jednakże **według zdecydowanej dominującej linii orzeczniczej, którą Sąd Najwyższy w obecnym składzie w pełni podziela, przewidziana w art. 410 § 1 k.p.c. kontrola skargi o wznowienie postępowania obejmuje badanie nie tylko tego, czy skarga została oparta na ustawowych podstawach wznowienia, ale również czy powołana w skardze podstawa wznowienia rzeczywiście zachodzi. W wyniku przeprowadzenia tej kontroli skarga o wznowienie postępowania ulega więc odrzuceniu nie tylko wtedy, gdy została oparta na innej podstawie wznowienia niż wskazana w ustawie, lecz także wtedy, gdy podstawa wznowienia sformułowana w sposób odpowiadający ustawie w rzeczywistości nie występuje** (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LEX nr 334985 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, LEX nr 155376, z dnia 4 września 2008 r., IV CZ 71/08, LEX nr 508851; z dnia 26 września 2008 r., V CZ 55/08, LEX nr 590293; z dnia 16 stycznia 2009 r., II CZ 1/09, LEX nr 784182; z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, LEX nr 1214537; z dnia 10 kwietnia 2014 r., I PZ 1/14, LEX nr 1466625; z dnia 3 czerwca 2014 r., III UZ 4/14, LEX nr 1483964; z dnia 10 grudnia 2015 r., V CZ 76/15, LEX nr 1996846; z dnia 5 października 2016 r., II PZ 16/16, LEX nr 2167629).

Powyższe znajduje potwierdzenie również *expressis verbis* w postanowieniu SN z 21.10.2005 r., I PZ 17/15 **„Odrzucenie skargi na podstawie art. 410 § 2 k.p.c. z powodu nie oparcia jej na ustawowej podstawie prawnej jest prawidłowe i uprawnione także wtedy, gdy z samego uzasadnienia skargi wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że powołane prawne podstawy zaskarżenia w rzeczywistości nie wystąpiły. W tym celu nie ma potrzeby wyznaczania rozprawy dla merytorycznego rozpoznania podstaw i zarzutów skargi o wznowienie postępowania”**.

Również w postanowieniu z dnia **3.06.2014 r., III UZ 4/14** Sąd Najwyższy wskazał, iż „Przewidziana w art. 410 § 1 k.p.c. kontrola skargi o wznowienie postępowania obejmuje badanie, czy skarga została oparta na ustawowych podstawach wznowienia oraz czy powołana w skardze podstawa wznowienia rzeczywiście zachodzi. W wyniku przeprowadzenia tej kontroli skarga o wznowienie postępowania ulega więc odrzuceniu nie tylko wtedy, gdy została ona oparta na innej podstawie wznowienia niż wskazana w ustawie, lecz także wtedy, gdy podstawa wznowienia sformułowana w sposób odpowiadający ustawie w rzeczywistości nie występuje.

Należy także wskazać, iż w doktrynie wskazuje się, iż **„Skarga podlega odrzuceniu zarówno wtedy, gdy nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, jak i wtedy, gdy podstawa ta się nie potwierdziła. Należy wówczas uznać, że w rzeczywistości skarga nie była oparta na ustawowej podstawie. W przeciwnym razie sąd, nie wydając żadnego postanowienia, powinien rozpoznać sprawę na nowo i oddalić skargę, jeśli okoliczności stanowiące podstawę wznowienia nie miały wpływu na treść rozstrzygnięcia”** (tak *expressis verbis* M. M. (red), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz)

Analiza argumentacji strony skarżącej zawartej w uzasadnieniu skargi wskazuje, iż podstawę wznowienia postępowania wywodzi z faktu nienależytego działania kuratora, które *de facto* nie stanowiło należytej ochrony jego interesów. Wskazuje także, iż sam kurator został ustanowiony w sposób nienależyty bez podjęcia adekwatnych czynności procesowych. W szczególności skarżący wskazuje, iż wnioskodawczyni miała świadomość, iż skarżący przebywa w Irlandii i miała kontakt z członkami rodziny, którzy znali jego miejsce pobytu.

Treść brzmienia przepisu art. 401 punkt 2 k.p.c. wskazuje wyraźnie, iż wskazana podstawa wznowienia zakłada kumulatywne zaistnienie dwóch elementów. Po pierwsze naruszenie przepisów prawa, a po drugie takie naruszenie musi powodować pozbawienie strony możliwości działania.

Uprzedzając dalszą analizę przesłanki skutkującej odrzuceniem skargi należy wskazać, iż okoliczności na które powołuje się strona skarżąca w rzeczywistości nie miały miejsca w takim kształcie jak przedstawia to strona skarżąca.

W tym miejscu należy poddać ocenie te okoliczności, które wskazała w uzasadnieniu skargi strona skarżąca, a odnoszące się do zastosowania przepisów art. 143 i 144 k.p.c. Przede wszystkim sąd wbrew twierdzeniom skarżącego należycie zweryfikował adresy podane przez wnioskodawczynię (k.73,74 akt I Ns 365/07 – weryfikowanie danych meldunkowych). Podane adresy była adresami wskazanymi przez uczestnika jako adres stałego i tymczasowego zameldowania (k.78v akt I Ns 365/07 – odpowiedź w tym zakresie) . Wnioskodawczyni ponadto przekazała informację do sądu, iż miejsce pobytu uczestnika nie jest znane co spowodowało zawieszenie postępowania prowadzonego przez Prokuraturę (k.122-123 akt I Ns 365/07). W następstwie takiej informacji sąd zwrócił się do Prokuratury o udzielenie informacji czy znany jest adres uczestnika (k.126,127 akt I Ns 365/07). W odpowiedzi prokuratura poinformowała, iż postępowanie przygotowawcze jest zawieszony albowiem adres na terenie kraju nie jest znany, a wg jej ustaleń uczestnik przebywa za granicą. Nie wskazała żadnego znanego adresu uczestnika (k. 130 akt I Ns 365/07). W efekcie sąd podjął decyzję o wyznaczeniu kuratora oraz dokonał ogłoszeń o jego wyznaczeniu stosownie do obowiązujących przepisów (k.132-135 akt I Ns 365/07). Taka informacja posiadana przez sąd wskazuje, iż zachodziły przesłanki do ustanowienia kuratora. Skoro bowiem organ powołany z mocy ustawy do ścigania sprawców przestępstw dysponujący odpowiednimi instrumentami sam stwierdza, iż uczestnik przebywa za granicą, a jego adres nie jest znany i de facto wówczas nie ma możliwości ustalenia tegoż adresu, co skutkuje zawieszeniem postępowania, to trudno oczekiwać od sądu podjęcia innych działań. W szczególności nie mieszczą się w ustawowej podstawie wznowienia działania zaproponowane przez skarżącego albowiem, jak wynika z treści zeznań wnioskodawczyni (k. 153 akt I Ns 365/07) oświadczyła ona, iż **„Ja nie potrafię powiedzieć gdzie przybywa uczestnik”**, a wcześniej sama przedłożyła pismo z prokuratury o braku informacji o adresie uczestnika. Powyższe wskazuje, że jeszcze po ustanowieniu kuratora sąd weryfikował możliwość ustalenia adresu uczestnika co post factum potwierdza zasadność takiej decyzji sądu.

Należy uznać, iż dla potrzeby ustanowienia kuratora miejsce pobytu strony ma być nieznanne w znaczeniu obiektywnym. Chodzi więc o sytuacje gdy po podjęciu czynności procesowych mających na celu ustalenie adresu wyczerpią się ogólnie dostępne możliwości ustalenia miejsca zamieszkania strony postępowania. Nie chodzi oczywiście o wszystkie teoretycznie dopuszczalne instrumenty, a jedynie te okoliczności, które są sądowi znane na podstawie dostępnych informacji.

W konsekwencji zdaniem sądu twierdzenia o braku podstaw do ustanowienia kuratora nie zasługują na uwzględnienie i przede wszystkim nie polegają na prawdzie. Okoliczności wskazane przez skarżącego odnoszące się do obowiązków wnioskodawczyni udzielenia informacji w formie wskazanej przez skarżącego nie stanowią ustawowej podstawy wznowienia postępowania.

W konsekwencji na etapie podejmowania czynności przez sąd, wbrew twierdzeniom skarżącego, zaktualizowały się przesłanki wskazane w przepisach art. 143 i 144 k.p.c. w zakresie pozwalającym sądowi ustanowienie kuratora. Nie zmienia tego argumentacja strony skarżącej co do ewentualnych czynności jakie należało podjąć. Sąd zweryfikował dane meldunkowe uczestnika, a więc dane wskazane przez niego jako miejsce pobytu stałego i czasowego. Uczestnik pomimo obowiązku meldunkowego nie dopełnił go w tym zakresie. Tym niemniej dalsze czynności sądu miały na celu ustalenie rzeczywistego miejsca zamieszkania uczestnika. W szczególności sąd celem weryfikacji informacji przekazanych przez wnioskodawczynię zwrócił się do Prokuratury o udzielenie żądanych informacji. Z pisma prokuratury wynika, iż nie ma możliwości ustalenia adresu uczestnika, a jedna informacja co do miejsca pobytu uczestnika sprowadza się do faktu jego pobytu za granicą.

W konsekwencji należy dokonać oceny czy w takim stanie faktycznym skarga oparta jest na ustawowej podstawie wznowienia. W tej mierze należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Przede wszystkim w świetle twierdzeń skarżącego nie można mówić o naruszeniu przez sąd przepisów postępowania w zakresie istnienia przesłanek do ustanowienia kuratora.

Reasumując nie polega na prawdzie twierdzenie skarżącego, iż sąd nie pytał (słuchał) wnioskodawczyni co do aktualnego adresu uczestnika (vide wcześniejsze wywody). Błędne z przyczyn podanych byłoby oczekiwanie ustalenia kręgu rodzinnego uczestnika w sytuacji gdy osoby takie nie są znane, a obiektywna informacja z prokuratury wskazuje, iż skarżący przebywa za granicą. Należy wskazać, iż taki sposób argumentacji strony skarżącej da się zastosować w każdej sprawie gdzie ustanowiono kuratora. I przy takim sposobie rozumowania zawsze znajdzie się jakąś czynność podważającą przesłanki ustanowienia kuratora. Zawsze bowiem można „zrobić coś więcej”. Tym niemniej dla ustanowienia kuratora chodzi jedynie o obiektywną przesłankę jego ustanowienia na zasadach wyżej omówionych.

Nie stanowi ustawowej przesłanki wznowienia wybór kuratorem pracownika sądu albowiem jest to zgodne z ugruntowaną praktyką judykatury i nie jest niezgodne z treścią przepisów bezwzględnie obowiązujących. Brak po stronie skarżącej jakichkolwiek argumentów odwołujących się do naruszenia konkretnych przepisów prawa.

Nie stanowi oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia zarzut, iż sąd dokonał wywieszenia informacji na tablicy ogłoszeń gminy w sytuacji gdy taki obowiązek stanowi realizację treści obowiązujących przepisów.

Nie stanowią ustawowej przesłanki wznowienia wywody strony skarżącej odnoszące się do ustaleń poczynionych przez sąd czy poczynione przez sąd założenia. Kwestia merytorycznej słuszności orzeczenia sądu dotyczy li tylko prawidłowości działań sądu i prawidłowości oceny dowodów jak i kwestii jego aktywności. Czynienie zarzutów kuratorowi w tej kwestii mogłoby być tylko skuteczne gdyby na podstawie akt sprawy istniała możliwość podjęcia konkretnej czynności a kurator o to nie wnioskował. Takiej argumentacji odwołującej się do konkretnych okoliczności w skardze jednak brak. Abstrakcyjne wywody skarżącego nie stanowią ustawowej podstawy wznowienia i są w tej kwestii irrelewantne.

W konsekwencji twierdzenia o tym, iż kurator nie podejmował żadnych działań nie polegają na prawdzie. Kurator ustanowiony przez sąd z uwagi na brak stosunku osobistego do uczestnika miał jedynie taką możliwość działania jaka była dostępna na podstawie akt. W takim stanie faktycznym jak istniał w sprawie na podstawie okoliczności wskazanych przez wnioskodawczynię ocena zasadności orzeczenia była pozostawiona merytorycznej decyzji sądu. Kurator w tej kwestii wskazał, iż nie zna adresu i poparł wniosek co do zasady. Sam wniosek wskazywał sposób dokonania podziału oraz żądanie wyrównania udziałów. Merytoryczne rozstrzygnięcie w tej kwestii było pozostawione uznaniu sądu, który na podstawie podjętych czynności wydał taką, a nie inną decyzję merytoryczną. Sąd dysponował kompletem materiału dowodowego zgromadzonego zgodnie z przepisami i trudno żądać od kuratora przy jednej rozprawie, na której był obecny cały czas i składał oświadczenia aby podejmował inne czynności.

W tej mierze należy odnieść się do tych poglądów orzecznictwa, które nie uznają wadliwości działania kuratora jako przesłanki wznowienia postępowania.

Należy wskazać, iż zgodnie z **postanowieniem SN z 14.01.2015 r., I CZ 111/14** (odwołującym się do wcześniejszych poglądów wyrażonych w **uchwale z dnia 14 czerwca 1980 r., III CZP 19/80, OSNC 1980, nr 11, poz. 205**) nie uzasadnia wznowienia postępowania w myśl art. 401 pkt 2 k.p.c. wskazana przez wnoszącego skargę o wznowienie okoliczność, że kurator ustanowiony przez sąd rejonowy w sprawie o dział spadku na podstawie art. 99 k.r.o. nienależycie bronił jego interesów. Sąd Najwyższy podkreślił, iż „Podobnie jak nieudolne, czy nienależyte prowadzenie sprawy przez innych przedstawicieli ustawowych (rodziców, opiekuna, organu osoby prawnej), a także przez pełnomocnika procesowego, wadliwość działania kuratora ad actum, przejawiająca się w małej aktywności, czy nieudolnej obronie interesów reprezentowanego, nie skutkuje nieważnością postępowania, chyba że kuratorem ustanowiono osobę nie posiadającą zdolności do czynności prawnych. Pogląd przeciwny prowadziłyby do mnożenia się

opartych na przepisie art. 401 pkt 2 k.p.c. skarg o wznowienie wnoszonych przez osoby przeświadczone, że kurator nie bronił ich interesów należycie, tzn. co najmniej tak, jakby one same, czy przy pomocy adwokata ich broniły. Nawet obiektywnie słuszne niezadowolenie reprezentowanego z działalności kuratora ad actum nie może być uznane za przyczynę nieważności w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. czy art. 369 pkt 2 k.p.c. Sąd Najwyższy podkreślił, iż skarga w takiej sytuacji jest traktowana jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia (vide uzasadnienie).

W judykaturze uznaje się, iż nie działanie w sprawie kuratora ustanowionego dla nieznanego z miejsca pobytu może uzasadniać wznowienie postępowania, ale tylko w sytuacji jeżeli kurator nie brał udziału w postępowaniu i nie podjął żadnych czynności procesowych za nieobecnego (tak. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2015r. w sprawie o sygn. akt I CZ 111/14, postanowienie SN z dnia 2 sierpnia 2007 r. w sprawie o sygn. akt V CSK 155/07, wyrok SN z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie o sygn. akt IV CSK 284/11, uchwała SN z dnia 14 kwietnia 1980 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 19/80, postanowienie SN z dnia 24 lipca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II CSK 456/13).

Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Należy także podkreślić, iż inne okoliczności odwołujące się do merytorycznej strony roszczenia w zakresie zasadności takiego, a nie innego rozstrzygnięcia nie stanowią wskazanej ustawowej podstawy wznowienia. Dotyczą one kwestii dowodowych jak i meritum sprawy, a więc innej niż wskazana podstawy wznowienia i nie są objęte skargą. Dotyczą nowych dowodów lub okoliczności odnoszących się do przeprowadzonych dowodów. W przedmiotowej sprawie okoliczności te nie mogłyby doprowadzić do osiągnięcia skutku żadanego przez skarżącego

Mając powyższe na względzie Sąd orzekł jak w sentencji.

Sędzia Piotr Kuś